

**Η Ανοιχτή Επιστολή του Καμίλλο Μπερνέρι στην Φρεντερίκα Μοντσενύ
(Ισπανία – Βαρκελώνη, Απρίλης 1937)**

Αγαπητή μου συντρόφισσα.

Είχα σκοπό να γράψω σε όλους εσάς τους συντρόφους υπουργούς, αλλά μόλις πήρα την πένα στο χέρι, αυθόρμητα έγραψα μόνο σε σένα και δεν θέλησα να εναντιωθώ σε αυτό το ενστικτώδικο σπρώξιμο.

Ότι δεν είμαι πάντοτε σύμφωνος μαζί σου δεν σου προξενεί έκπληξη ούτε σε ερεθίζει. Και εσύ δείχτηκες ότι είχες ξεχάσει τις κριτικές που σχεδόν πάντοτε υπήρξαν σωστές, γιατί είναι ανθρώπινο να τις θεωρείς σαν άδικες και υπερβολικές. Αυτό σε ανεβάζει πολύ στα μάτια μου και είναι μάρτυρας της αναρχικής φύσης του πνεύματός σου. Είναι μια βεβαιότητα αυτό που συμψηφίζει τις ιδιομορφίες τις ιδεολογικές που έχεις εκδηλώσει συχνά στα άρθρα με το πολύ προσωπικό σου στυλ και στους λόγους σου τούς θαυμαστά εύγλωττους.

Δεν μπόρεσα να αποδεχτώ ήσυχα την ταυτότητα την βεβαιωμένη από εσένα μεταξύ του αναρχισμού του Μπούνιν και του ομοσπονδιακού ρεπουμπλικανισμού του Πίν Μαργκάλλο.² Δεν σε συγχωρώ που έγραψες «ότι στη Ρωσία, δεν υπήρξε ο Λένιν ο αληθινός οικοδόμος της Ρωσίας, αλλά ο Στάλιν, πνεύμα δημιουργικό, κλπ.». Και χειροκρότησα την απάντηση του Βολίν,³ στην «Ελεύθερη Γη», για τις εντελώς ανακριβείς θέσεις σου πάνω στο ρωσικό αναρχικό κίνημα.

Αλλά εδώ δεν πρόκειται να σου μιλήσω γι' αυτό. Γι' αυτά και για άλλα πολλά πράγματα ελπίζω να σου μιλήσω άμεσα κάποια ημέρα. Άν απευθύνομαι σε σένα, δημόσια, είναι για θέματα πάρα πολύ πιο σοβαρά, για να σου θυμίσω τις πελώριες ευθύνες σου, που ίσως δεν τις λογαριάζεις εξ αιτίας της μετριοφροσύνης σου.

Στο λόγο σου στις 3 Γενάρη (1937) είπες : «Οι αναρχικοί μπήκαν στην κυβέρνηση για να εμποδίσουν παρέκκλιση της Επανάστασης και για να εξακολουθήσει και μετά τον πόλεμο, και ακόμα για να αντιταχτεί σε κάθε ενδεχόμενη δικτατορική απόπειρα από όπου και αν προέρχεται». «Ε ! λοιπόν, συντρόφισσα, τον Απρίλη, ύστερα από τρεις μήνες πείρας συνεργασίας, βρισκόμαστε απέναντι σε μια κατάσταση που στην πορεία της γίνονται σοβαρά γεγονότα, ενώ κιόλας διαγράφονται άλλα χειρότερα.

Εκεί όπου, όπως στη χώρα των Βάσκων, στο Λεβάντε και στην Καστίλη, το κίνημά μας δεν επιβλήθηκε από δυνάμεις της βάσης, δηλαδή από τα πολλά συνδικαλιστικά στελέχη και την υπερέχουσα συμμετοχή των μαζών, η αντεπανάσταση καταπιέζει και απειλεί να τα τσακίσει όλα. Η κυβέρνηση είναι στη Βαλένθια και από εκεί ξεκινούν οι ομάδες εφόδου που προορίζονται να αφοπλίσουν τούς επαναστατικούς πυρήνες που σχηματίστηκαν για την άμυνα, θυμόμαστε την περίπτωση

Κάζας Βιέγκας⁴ ενώ σκέφτονται και την περίπτωση της Βιλανέζα.⁵ Εκείνοι που κρατούν τα όπλα είναι οι πολιτοφύλακες και οι ομάδες εφόδου αυτοί επίσης είναι εκείνοι που στα μετόπισθεν πρέπει να ελέγχουν τους «ανεξέλεγκτους», δηλαδή να αφοπλίζουν τους επαναστατικούς πυρήνες τους εφοδιασμένους με μερικά ντουφέκια και μερικά περίστροφα. Αυτά συμβαίνουν ενώ το εσωτερικό μέτωπο δεν είναι διαλυμένο. Αυτά γίνονται στη διάρκεια ενός εμφύλιου πολέμου μέσα στον οποίο είναι δυνατές όλες οι εκπλήξεις και σε περιοχές που το μέτωπο είναι πολύ κοντά, και όχι μαθηματικά καθορισμένο. Αυτά, ενώ φάνηκε πεντακάθαρα μια διανομή οπλών με πολιτικά κριτήρια που τείνει να οπλίζει το αυστηρά αναγκαίο («αυστηρά αναγκαίο», που ας ευχηθούμε, να φανεί αρκετό).

Είσαι σε μια κυβέρνηση που πρόσφερε στη Γαλλία και την Αγγλία πλεονεκτήματα στο Μαρόκο, ενώ από τον Ιούλη 1936, θα ήταν αναγκαίο να διακηρυχτεί επίσημα ή πολιτική αυτονομία – ανεξαρτησία του Μαρόκου. Φαντάζομαι το τι εσύ η αναρχική πρέπει να σκέφτεσαι. γι' αυτή την υπόθεση την τόσο άτιμη όσο και ανόητη υπόθεση» άλλα πιστεύω πως ήρθε ή ώρα να γίνει γνωστό ότι εσύ και οι άλλοι αναρχικοί υπουργοί δεν είσατε σύμφωνοι όσον αφορά τη φύση και το περιεχόμενο παρόμοιων προτάσεων.

Στις 24 Οκτώβρη 1936, έγραψα στον «Ταξικό Πόλεμο»: «Η βάση επιχειρήσεων του φασιστικού στρατού είναι το Μαρόκο. Πρέπει να εντατικοποιήσουμε την προπαγάνδα υπέρ της μαροκινής αυτοδιάθεσης-ανεξαρτησίας.⁶ Η Γαλλία αντιμετωπίζει με ανησυχία τη δυνατότητα επαναστατικών αντανάκλασεων στη Β. Αφρική και στη Συρία ή Αγγλία βλέπει να δυναμώνουν οι αιγυπτιακές αυτονομιστικές κινητοποιήσεις και εκείνες των Αράβων της Παλαιστίνης. Χρειάζεται να εκμεταλλευτούμε παρόμοιες ανησυχίες δια μέσου μιας πολιτικής που απειλεί να εξαπολύσει την εξέγερση στον ιταλικό κόσμο. Για

μια παρόμοια πολιτική, χρειάζεται χρήμα και χρειάζεται η επείγουσα αποστολή από αγκιτάτορες και οργανωτές σε όλα τα κέντρα της αραβικής μετανάστευσης, σε όλες τις συνοριακές ζώνες του γαλλικού και ισπανικού Μαρόκου. Στα μέτωπα Άραγκόν, Κέντρου, Άστουριών και Άνταλουσίας, αρκούν μερικοί Μαροκινοί για να λειτουργήσουν σαν προπαγανδιστές (με το ράδιο, με τρικ, κλπ.)».

Δεν μπορούμε, βέβαια, να εγγυόμαστε τα αγγλικά και γαλλικά συμφέροντα στο Μαρόκο και ταυτόχρονα να κάνουμε επαναστατική δουλειά. Ή Βαλένθια⁷ συνεχίζει την πολιτική της Μαδρίτης. Χρειάζεται να αλλάξει. Και για να την αλλάξει, πρέπει να πει καθαρά και ξάστερα όλη τη σκέψη της, γιατί στη Βαλένθια ενεργούν επιρροές που τείνουν να έρθουν σε συμφωνία με τον Φράνκο.

Ό Ζάν Ζυρομσκι έγραφε στην «Ποπυλαίρ» στις 3 του Μάρτη: «Οι μανούβρες φαίνονται και έχουν σαν στόχο την ειρήνη, πού, στην πραγματικότητα, θα σήμαινε όχι μόνο το σταμάτημα της ισπανικής Επανάστασης, αλλά ακόμα και την εκμηδένιση των κοινωνικών κατακτήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί. Ούτε ο Καμπαγιέρο⁸ ούτε ο Φράνκο. Αυτή η φόρμουλα θα έκφραζε συνοπτικά μια αντίληψη πού υπάρχει, και δεν είμαι σίγουρος ότι δεν θα την ευνοούσαν μερικοί πολιτικοί, διπλωματικοί και κυβερνητικοί ακόμα κύκλοι στη Αγγλία και στη Γαλλία».

Αυτές οι επιρροές, αυτές οι μανούβρες εξηγούν διάφορα σκοτεινά σημεία: π.χ., ή αδράνεια του νομιμόφρονα πολεμικού ναυτικού. Ή συγκέντρωση δυνάμεων προερχόμενων από το Μαρόκο, ή πειρατεία του «Κανάριας» και τού «Μπαλεάρες»⁹ η κατάληψη της Μάλαγγκας είναι οι συνέπειες αυτής της αδράνειας. Και ο πόλεμος δεν τελείωσε. Εάν ο Πιέτρο ¹⁰ είναι ανίκανος και αδιάφορος, γιατί να συγχωρεθεί; Εάν ο Πριέτο είναι δεμένος με μια πολιτική που κάνει να παραλύσει ο στόλος, γιατί να μην καταγγελθεί αυτή η πολιτική ;

Εσείς, οι αναρχικοί υπουργοί, μιλάτε όμορφα και γράφεται λαμπρά άρθρα, άλλα τον πόλεμο δεν τον κερδίζεται ούτε την Επανάσταση την υπερασπίζονται οι λόγοι και τα άρθρα. Αυτά γίνονται περνώντας από την άμυνα στην επίθεση. Ή στρατηγική του πολέμου θέσεων δεν μπορεί να δικαιωνίζεται. Το πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί με την εξαπόλυση συνθημάτων: γενική επιστράτευση, όπλα στο μέτωπο, ενιαία διοίκηση, λαϊκός στρατός κλπ. κλπ. Το πρόβλημα λύνεται πραγματοποιώντας άμεσα αυτό πού μπορεί να πραγματοποιηθεί.

Ή εφημερίδα «Ντεπές ντέ Τουλούζ» της 17-1 – 1937 έγραψε: “Η μεγάλη απασχόληση του υπουργείου Εσωτερικών είναι η αποκατάσταση της εξουσίας του Κράτους πάνω στην εξουσία των ομάδων και πάνω στην εξουσία των ανεξέλεγκτων κάθε προέλευσης”. Αυτό λέει μόνο του ότι, όταν για μήνες ζητούν να εκμηδενίσουν τούς «ανεξέλεγκτους», δεν μπορούν να λύσουν το πρόβλημα της διάλυσης της «πέμπτης φάλαγγας». ¹¹

Η κατάργηση του εσωτερικού μετώπου έχει για πρώτο όρο μια δραστηριότητα έρευνας και καταστολής που μπορεί να γίνει μόνο από δοκιμασμένους επαναστάτες. Μια εσωτερική πολιτική συνεργασίας μεταξύ των τάξεων και κολακείας προς τις μέσες τάξεις οδηγεί αναπόφευκτα στην ανοχή των πολιτικά αμφίβολων στοιχείων. Η «πέμπτη φάλαγγα» αποτελείται όχι μόνο από στοιχεία που ανήκουν σε φασιστικούς σχηματισμούς, αλλά επίσης από όλους τούς δυσαρεστημένους που εύχονται μια μετριοπαθή δημοκρατία. Όμως, αυτά τα στοιχεία είναι εκείνα που ωφελούνται από την ανοχή των κυνηγών των «ανεξέλεγκτων».

Η διάλυση του εσωτερικού μετώπου ήταν εξαρτημένη από μια απλή και ριζική δραστηριότητα των επιτροπών άμυνας των δημιουργημένων από την FAI. και την CNT.

Παραβρισκόμαστε στη διείσδυση στα ηγετικά πλαίσια τού λαϊκού στρατού αμφίβολων στοιχείων που δεν προσφέρουν τις εγγυήσεις μιας πολιτικής και συνδικαλιστικής οργάνωσης. Οι επιτροπές και οι πολιτικοί εκπρόσωποι των πολιτοφυλάκων ασκούσαν ένα σωτήριο έλεγχο που, σήμερα, είναι αδυνατισμένος γιατί κυριαρχεί το σύστημα προώθησης και προαγωγής με αυστηρά στρατιωτικά κριτήρια. Πρέπει να δυναμώσουμε την εξουσία αυτών των επιτροπών και αυτών των εκπροσώπων.

Παραβρισκόμαστε στο νέο γεγονός, που μπορεί να φέρει καταστροφικές συνέπειες, να διοικούνται ολόκληρα τάγματα από αξιωματικούς που οι πολιτοφύλακες ούτε τούς εκτιμούν ούτε τούς αγαπούν. Αυτό το γεγονός είναι σοβαρό γιατί η άξια της πλειοψηφίας των πολιτοφυλάκων είναι άμεσα ανάλογη με την εμπιστοσύνη που έχουν στη διοίκησή τους. Άρα, είναι αναγκαίο να ξανακαθοριστεί η αρχή της άμεσης εκλογής και το δικαίωμα ανάκλησης των διοικητών από τα κάτω.

Διαπράχτηκε ένα σοβαρό λάθος όταν έγιναν δεκτές οι αυταρχικές φόρμουλες, όχι γιατί αυτές ήσαν από άποψη φόρμας τέτοιες, αλλά γιατί περίκλειαν μεγάλα λάθη και πολιτικούς σκοπούς που δεν είχαν τίποτα το κοινό με τις ανάγκες του πολέμου.

Είχα την ευκαιρία να μιλήσω με ανώτερους Ιταλούς, Γάλλους και Βέλγους αξιωματικούς και παρατήρησα ότι είχαν μια πολύ πιο μοντέρνα και λογική αντίληψη για τις πραγματικές ανάγκες της πειθαρχίας από μερικούς νεότερους στρατηγούς που ισχυρίζονται ότι είναι ρεαλιστές.

Πιστεύω πως ήρθε η ώρα να συγκροτήσουμε τον ομοσπονδιακό στρατό, πολιτοφυλάκων όπως το σοσιαλιστικό κόμμα συγκρότησε το δικό του τμήμα: Το 5ο σύνταγμα λαϊκών εθνοφρουρών. Πιστεύω πως ήρθε η ώρα να λύσουμε το πρόβλημα της διοίκησης πραγματοποιώντας πραγματικά την ενότητα της διοίκησης που επιτρέπει να περάσουμε στην επίθεση στο μέτωπο Αραγκόν. Πιστεύω πως ήρθε η ώρα να τελειώσουμε με τις χιλιάδες πολιτοφύλακες και φρουρές εφόδου που δεν πάνε στο μέτωπο γιατί υπηρετούν στο να ελέγχουν τούς «ανεξέλεγκτους».

Πιστεύω πώς ήρθε ή ώρα να δημιουργήσουμε μια σοβαρή πολεμική βιομηχανία. Και πιστεύω πώς ήρθε ή ώρα να τελειώνουμε με μερικές χτυπητές παραξενιές: Όπως εκείνες του σεβασμού τής κυριακάτικης ανάπαυσής και μερικών «δικαιωμάτων στους εργάτες» πού σαμποτάρουν την άμυνα τής Επανάστασης.

Πρέπει, πριν από όλα, να κρατήσουμε ψηλά το πνεύμα των μαχητών. Ο Αουίτζι Μπερτόνι, ερμηνεύοντας τα αισθήματα πού εκφράστηκαν από διάφορους Ιταλούς συντρόφους που μάχονται στο μέτωπο Χουέσκα, έγραψε πριν από λίγο καιρό: “Ο ισπανικός πόλεμος, απογυμνωμένος έτσι από κάθε νέα πίστη, από κάθε ιδέα κοινωνικού μετασχηματισμού, από κάθε επαναστατικό μεγαλείο, από κάθε παγκόσμια έννοια, δεν είναι πια τίποτα άλλο από ένας κοινός πόλεμος εθνικής ανεξαρτησίας, που πρέπει να διεξάγεται για να παραμεριστεί ο κίνδυνος εξόντωσης που η παγκόσμια πλουτοκρατία πάει να πραγματοποιήσει”.

Παραμένει ένα τρομερό ζήτημα ζωής ή θανάτου, αλλά δεν είναι πια ένας πόλεμος επιβεβαίωσης ενός νέου καθεστώτος και μιας νέας ανθρωπότητας. Θα πουν πώς δεν χάθηκαν όλα ακόμα αλλά, στην πραγματικότητα, όλα απειλούνται και όλα περικυκλώνονται. Οι δικοί μας δρουν σαν απαρνητές, όπως και ο ιταλικός σοσιαλισμός την εποχή της προώθησης του Φασισμού; «Προσοχή στις προκλήσεις! Ησυχία και ηρεμία! Τάξη και πειθαρχία!» Όλα αυτά είναι πράγματα που πρακτικά σημαίνουν άφησε να γίνει ότι γίνει.

Και όπως στην Ιταλία ο φασισμός κατάληξε να νικήσει, στην Ισπανία, ο αντισοσιαλισμός πού παρουσιάζεται σαν ρεπουμπλικανισμός κι αυτός θα νικήσει, αν δεν συμβούν γεγονότα πού δεν μπορούμε να προβλέψουμε. Είναι άχρηστο να προσθέσουμε ότι παρατηρούμε απλά τους δικούς μας, χωρίς να τους καταδικάζουμε. Δεν θα μπορούσαμε να πούμε πώς η συμπεριφορά τους θα μπορούσε να είναι διαφορετική και αποτελεσματική για πολύ καιρό όσο η ιταλογερμανική πίεση μεγαλώνει στο μέτωπο και η πίεση των μπολσεβίκο – αστών μεγαλώνει στις οπισθοφυλακές».

Δεν έχω την μετριοφροσύνη του Λουίς Μπερτόνι. «Έχω την αυθάδεια να βεβαιώσω ότι οι Ισπανοί αναρχικοί θα μπορούσαν να έχουν μια διαφορετική πολιτική γραμμή από εκείνη πού επικρατεί: Ισχυρίζομαι ότι μπορώ, κεφαλαιοποιώντας αυτό πού ξέρω από τις εμπειρίες των διαφόρων μεγάλων τελευταίων επαναστάσεων και αυτό που διαβάζω στον ίδιον τον αναρχικό ισπανικό τύπο, να συμβουλέψω για τη διαμόρφωση μερικών γραμμών συμπεριφοράς.

Πιστεύω πώς πρέπει να βάλεις στον εαυτό σου το πρόβλημα, εάν υπερασπίζεσαι καλύτερα την Επανάσταση, αν συνεισφέρεις περισσότερα στην πάλη εναντίον τού φασισμού παίρνοντας μέρος στην κυβέρνηση ή εάν θα είσαι άπειρα πιο χρήσιμη φέρνοντας τη φλόγα του υπέροχου λόγου σας μεταξύ των μαχητών και στα μετόπισθεν.

Επίσης, ήρθε η ώρα να ξεκαθαρίσουμε την ενωτική σημασία που μπορεί να έχει η συμμετοχή μας στην κυβέρνηση. Πρέπει να μιλήσουμε στις μάζες, να τις καλέσουμε να κρίνουν αν ο Μαρσελ Κασεν έχει δίκιο όταν δηλώνει στην «Ουμανιτέ» της 23 Μάρτη: «Οι υπεύθυνοι αναρχικοί πολλαπλασιάζουν τις ενωτικές τους προσπάθειες και οι εκκλήσεις τους ακούγονται όλο και περισσότερο».

Η αν είναι η «Πράβδα» και η «Ισβέστια» έχουν δίκαιο όταν συκοφαντούν τούς Ισπανούς αναρχικούς χαρακτηρίζοντάς τους σαν σαμποτέρ τής ενότητας.

Πρέπει να καλέσουμε τη μάζα να κρίνει την ηθική και πολιτική συνεννοχή της σιωπής του ισπανικού αναρχικού τύπου ως προς τα δικτατορικά εγκλήματα του Στάλιν, τις καταδιώξεις των Ρώσων αναρχικών, τις θηριώδικες δίκες εναντίον της λενινιστικής και τροτσκιστικής αντιπολίτευσης, σιωπή που πληρώνεται από την «Ισβέστια» με τις δυσφημήσεις εναντίον της «Σολινταριντάτ Ομπρέρα».

Πρέπει να καλέσουμε τις μάζες να κρίνουν εάν μερικές μανούβρες σαμποταρίσματος του εφοδιασμού δεν είναι μέσα στο σχέδιο που αναγγέλθηκε στις 17 Δεκέμβρη 1936 από την «Πράβδα»: «Όσο για την Καταλωνία, ή εκκαθάριση των αναρχικών και τροτσκιστικών συνδικαλιστικών στοιχείων άρχισε, αυτή ή δουλειά θα διεξαχθεί με την ίδια ενεργητικότητα που διεξάχθηκε στην Ε.Σ.Σ.Δ.».

Ήρθε η ώρα να λογαριάσουμε αν οι αναρχικοί είναι στην κυβέρνηση για να είναι οι γωνιές μιας φωτιάς έτοιμης να σβηστεί ή βρίσκονται εκεί μόνο και μόνο για να χρησιμεύουν γι φρυγικούς σκούφους στους πολιτικούς που φλερτάρουν με τον εχθρό ή με τις δυνάμεις της «παλινόρθωσης της δημοκρατίας όλων των τάξεων». Το πρόβλημα είναι βαλμένο από μια φανερή κρίση που ξεπερνά τους ανθρώπους που είναι οι αντιπροσωπευτικές της προσωπικότητες.

Το δίλημμα: πόλεμος ή επανάσταση δεν έχει πια έννοια. Το μόνο δίλημμα είναι τούτο εδώ: ή η νίκη πάνω στο Φράνκο χάρη στον επαναστατικό πόλεμο ή η ήττα.

Το πρόβλημα για σένα και για τους άλλους συντρόφους είναι να διαλέξετε μεταξύ των Βερσαλλιών του Θιέρσος ή του Παρισιού της Κομμούνας, πριν ο Θιέρσος¹² και ο Μπίσμαρκ κάνουν την ιερή τους ένωση. Σε σένα μένει να απαντήσεις γιατί εσύ είσαι «το φως που κρύβει την αλήθεια».

Καμίλλο Μπερνέρι